

**Tiemen Hooiberg (1809-1897) zandgraf 92, vak E
*Onderwijzer, tekenaar, lithograaf en amanuensis***

Personalia

Geboren: 4 oktober 1809 te Harderwijk

Zoon van: Cornelis Hooiberg en Grietjen Steppers

Gehuwd met Dina Hendrika Venker op 5 november 1835

Overleden: 12 december 1897 te Epe

Begraven: 16 december 1897

Portret van Tiemen Hooiberg

Samenvatting

Tiemen Hooiberg wordt geboren op 4 oktober 1809 in Harderwijk. In 1835 trouwt Tiemen met Dina Venker. Zij krijgen drie kinderen.

Vanaf 1830 werkt Tiemen in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden als opgravingtekenaar, lithograaf en amanuensis. In mei 1889 beëindigt hij, na negenenvijftig jaar, zijn werk bij dat museum.

Dan verhuist hij naar Epe en trekt in bij zijn zoon Andries. Daar schrijft hij zijn autobiografie: *De geschiedenis van een ruim tachtigjarig leven, uit herinneringen samengesteld*, uitgegeven door zijn zoon Andries en alleen bestemd voor familieleden en vrienden.

Tiemen Hooiberg overlijdt op 12 december 1897.

Uitgebreide versie

Tiemen Hooiberg komt uit een welvarende familie van timmerlieden en architecten. Zijn vader, Cornelis Hooiberg, is bevriend met professoren van de Universiteit van Harderwijk en met oud-studenten die belangrijke posities bekleden in Nederland. Zowel vader als zoon profiteren van dit netwerk.

Op een trekschuit van Den Haag naar Leiden ontmoet hij Dina Venker (1814-1876). Tiemen en Dina - roepnaam Dientje – trouwen op 5 november 1835. Het echtpaar krijgt drie kinderen: Cornelis (1836-1907), Andries (1838-1911) en Margaretha (1840-1920).

Onderwijzer en tekenaar

Tiemen wordt onderwijzer. Hij geeft onder meer les aan de Leidse Kweekschool en als huisonderwijzer geeft hij Franse en Engelse les. Daarnaast leert zijn vader hem tekenen.

In de zomer van 1830, Tiemen is inmiddels 20 jaar en een talentvol tekenaar; 'een knaap à deux mains', zoals een huisvriend hem omschrijft. Die huisvriend stelt hem voor aan professor Caspar Reuvens, hoogleraar in de archeologie en directeur van het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden. Reuvens is onder de indruk van de tekeningen van Tiemen en hij neemt hem aan als opgravingstekenaar. Zijn eerste project is het tekenen van de opgraving in Voorburg waar Reuvens bezig is met het opgraven van de Romeinse stad Forum Hadriani op het landgoed Arentsburg.

Na dit project komt Hooiberg als tekenaar in dienst van het museum. Van 1831 tot 1889 zal hij deze functie bekleden. Eerst bij Caspar Reuvens en na diens overlijden in 1835 onder Conrad Leemans.

Caspar Reuvens zorgt ervoor dat het Rijksmuseum van Oudheden een eigen steendrukkerij krijgt. Een museum met een eigen drukkerij is een bijzonderheid in de museumwereld. De steendrukkerij heeft bestaan van 1832 tot 1906.

Lithograaf en amanuensis

Naast zijn beroep als tekenaar leert Tiemen zichzelf de techniek van lithografie (steendruk). Hij is een van de beste lithografen van zijn tijd.

Tegelijkertijd is hij als amanuensis van het Rijksmuseum, verantwoordelijk voor het onderhoud en de restauratie van de collectie. Ook de opstelling van de collectie in het museum valt onder zijn verantwoording. Pas veel later, in 1860, wordt deze functie beloond met een vaste aanstelling en een jaarwedde van fl 500,-.

Monumens égyptiens (*)

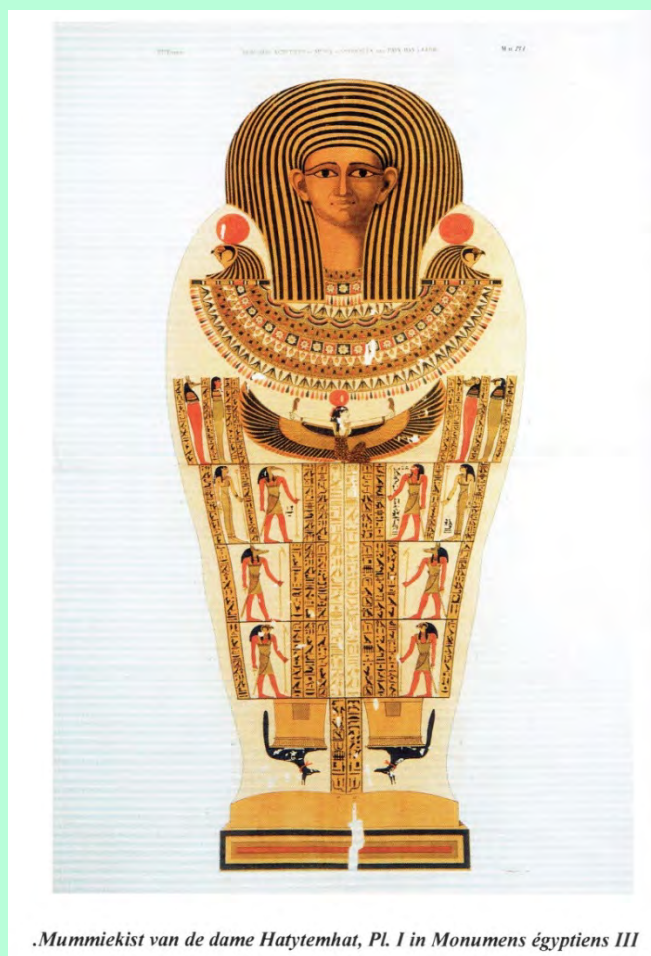
Conrad Leemans schrijft de eerste complete catalogus van de Egyptische collectie van het museum in het Frans. *Description raisonnée des monumens égyptiens du Musée d'Antiquités des Pays-Bas, à Leide; Leide chez H.W.Hazenbergh & Co. 1840.* Maar ook een Nederlandse editie verschijnt: *Aegyptische Monumenten van het Nederlandsche Museum van Oudheden te Leyden. Afdeeling I: Godsdienstig leven. Afdeeling II: Burgerlijk leven. Afdeeling III Graven.*

Dit werk bevat 626 platen met gelithografeerde tekeningen van ruim achtduizend voorwerpen, alle gemaakt door Tiemen Hooiberg. *Monumens égyptiens* is het levenswerk van Leemans en Hooiberg. Een enorme prestatie en nog steeds van een onschatbare waarde.

Hooiberg maakt ook tekeningen en litho's van Nederlandse voorwerpen, gebouwen en kerkelijke wandschilderingen.

Voor het museum is hij vaak op reis om monumenten te tekenen of terreinen in kaart te brengen. Onder meer in Maastricht, Nijmegen, Zaltbommel en Domburg. Een aantal maal was hij ook in Londen, in het Brits Museum, om voorwerpen te tekenen en teksten te kopiëren.

(*) C. Leemans schrijft zelf consequent *monumens* in plaats van *monuments*.

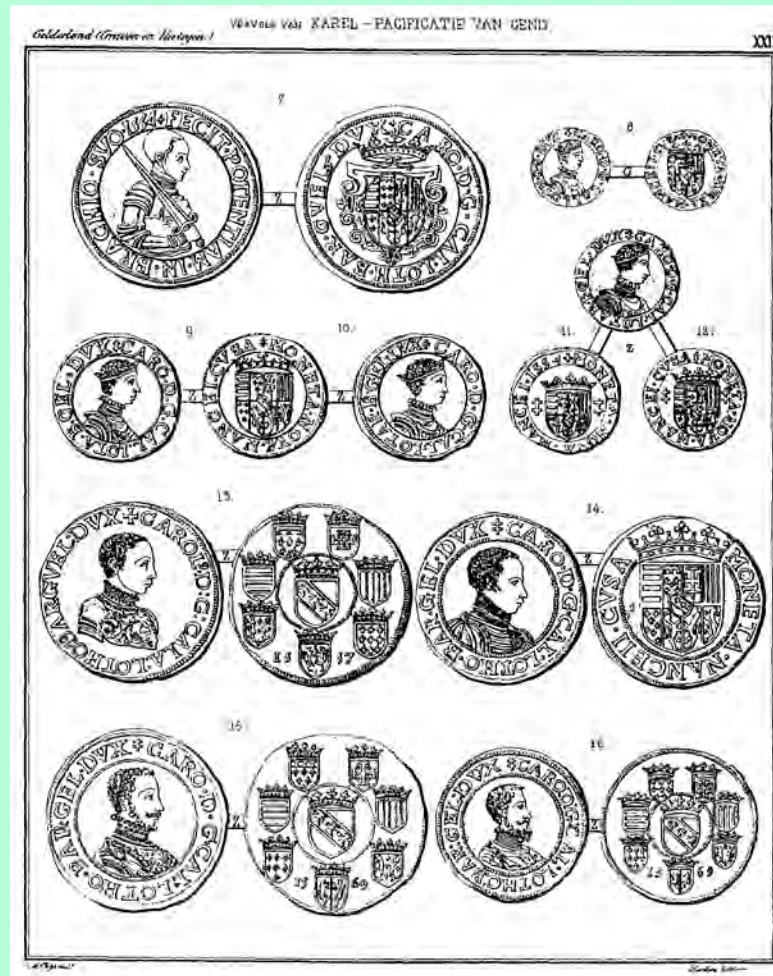

.Mummiekist van de dame Hatytemhat, Pl. I in Monumens égyptiens III

Door T. Hooiberg gelithografeerde mummiekist.

Hooiberg heeft onnoemlijk veel getekend en gelithografeerd. Niet alleen voor het Rijksmuseum van Oudheden, maar ook in opdracht voor anderen

Zo is er het verzoek van Professor Pieter Otto van der Chijs, hoogleraar numismatiek, en ook begraven op Groenesteeg (zandgraf 242). Het standaardwerk van Chijs is de beschrijving in negen delen over de Middeleeuwse munten die in Nederland zijn geslagen vanaf de zesde eeuw tot 1576. Hooiberg lithografeerde voor dat boek afbeeldingen van 2700 muntzijden.

Door T. Hooiberg gelithografeerde muntafbeeldingen van Pieter Otto Van der Chijs.
Deel Gelderland, Graven en Hertogen, Karel V, PL XXII

Een veelzijdig mens.

Het leven van Tiemen Hooiberg wordt gekenmerkt door zijn veelzijdigheid. Als huisonderwijzer geeft hij Frans en Engelse les. Daarnaast maakt hij een Engels woordenboek, beheerst zowel het Duits als het Italiaans en op latere leeftijd leert hij nog Spaans en Deens. Ook maakt hij schoolboeken, is schoolbestuurder en geeft les aan de Leidse Kweekschool.

Hij is ook president van het Koninklijk Wis-, Bouw-, Natuur- en Teekenkundig Genootschap *Mathesis Scientiarum Genitrix* in Leiden. Hoogleraren, kunstschilders, schrijvers, graveurs, fabrikanten en architecten waren lid van dit genootschap.

Hooiberg koopt en verkoopt huizen en hij laat huizen bouwen aan de Maredijkbuurt, toen nog Oegstgeest. Hij bezit bovendien een winkel met Engelse huishoudelijke artikelen en een winkel met deftig papier, tevens boekhandel.

Vanuit deze boekhandel ontstaat in 1860 zijn eigen steendrukkerij en uitgeverij 'Steendrukkerij T. Hooiberg en Zn'

Bij acte op den 25 Februarij 1860, voor den Notaris JAN ANTHONY PRYN, residerende te *Leyden*, en getuigen gepasseerd, behoorlijk geregistreerd, is, tusschen de Heeren TIEMEN HOOIBERG, Teekenaar bij het Museum van Oudheden, en CORNELIS JOHANNES ANDRIES HOOIBERG, Boekverkooper, beide wonende te *Leyden*, voor een onbepaalden tijd, aangegaan eene **Vennootschap**, bestaande in het uitoefenen der *Steendrukkerij* en de *Papier- en Boekhandel* en hetgeen verder daartoe behoort, welke gerekend zal worden te zijn aangevangen met den 1sten Januarij dezes jaars. Dezelve zal gedreven worden onder de firma van »**T. HOOIBERG & ZOON**», waarvan elk der Vennooten de teekening zal hebben, en zulks alleen voor zaken de Vennootschap betreffende, doch zal tot het opnemen of negotiëren van gelden de particuliere handteekening der beide Vennooten worden vereischt.

Geschiedende deze bekendmaking in voldoening aan Artikel 28 van het Wetboek van Koophandel.

Vennootschap T. Hooiberg & Zoon (Leidsche Courant 29 februari 1860)

De laatste jaren

In 1889 stopt Hooiberg na negenenvijftig jaar met zijn werk voor het Rijksmuseum van Oudheden. Hij verhuist naar Epe om bij zijn zoon Andries en diens vrouw Anne te gaan wonen. In Epe schrijft hij zijn autobiografie: *De geschiedenis van een ruim tachtigjarig leven, uit herinneringen samengesteld*. In 1893 is de biografie klaar en zijn zoon Andries geeft hem uit. Het boek is alleen bestemd voor familieleden en vrienden. Op de achterkant staat: 'Niet in den handel'.

In Epe heeft hij nog een aantal gelukkige jaren en neemt hij enthousiast deel aan het dorpsleven. Zo nu en dan bezoekt hij familieleden en vrienden in Leiden. Hij maakt de groei mee van Andries' drukkerij en houdt zich nog steeds bezig met het bestuderen van vreemde talen.

Op 12 december 1897 overlijdt hij te Epe en vier dagen later wordt hij op Groenesteeg begraven in het graf waarin zijn vrouw al drieëntwintig jaar eerder werd begraven.

Heden overleed, te Epe, in den ouderdom van ruim 88 jaar, onze geliefde Vader en Behuwdvader, de heer TIMEN HOOIBERG, wedr. van D. H. VENKER, Oud-Amanuensis bij 's Rijks Museum van Oudheden te Leiden.

C. J. A. HOOIBERG.
C. P. HOOIBERG – VAN HOOGSTRATEN.
A. H. R. HOOIBERG.
Wed. F. W. VAN HOOGSTRATEN,
HOOIBERG.

LEIDEN, }
EPE, } 12 December 1897.
UTRECHT, }

9703 13

Overlijdensadvertentie (*Leidsch Dagblad* 12 dec. 1897)

Op de voorgrond graf Hooiberg

Voor- en achterzijde van het boek 'Een knaap à deux mains'

Bronnen

- 'Een knaap à deux mains', *De geschiedenis van een ruim tachtigjarig leven, uit herinneringen samengesteld* door Tiemen Hooiberg (1809 – 1897); Heruitgave van de editie uit 1893 bezorgd door Hans D. Schneider.
- Cover-foto van dit boek: Hans D. Schneider.
- Foto van litho Mummiekist van de dame Hatytemhat: Peter Jan Bomhof, fotograaf bij het Rijksmuseum van Oudheden.
- Afbeelding munten: http://www.nederlandsemunten.nl/van_de_chijs/home.htm
- Historische kranten, Erfgoed Leiden en Omstreken.
- Leidsche Courant 29 februari 1860. Acte Steendrukkerij T. Hooiberg en Zoon.
- Leidsch Dagblad, rouwadvertentie Timen Hooiberg 12 december 1897.

Auteur

Annemiek Versluys (september 2015)